नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा **पूर्णाङ्क : २००**
द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता **पूर्णाङ्क : ३०**

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination) **पूर्णाङ्क :- २००**

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्न संख्या X अङ्क	समय
प्रथम	अर्थशा:त्र, वित्तीय तथा मौद्रिक व्यवस्था	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	७ प्रश्न x ५ अङ्क	३ घण्टा
					लामो उत्तर आउने प्रश्न	५ प्रश्न x १० अङ्क	
					समस्या र समाधान	१ प्रश्न x १५ अङ्क	
द्वितीय	व्यवस्थापन, मानव संसाधन व्यवस्थापन तथा संगठनात्मक व्यवहार	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	७ प्रश्न x ५ अङ्क	३ घण्टा
					लामो उत्तर आउने प्रश्न	५ प्रश्न x १० अङ्क	
					समस्या र समाधान	१ प्रश्न x १५ अङ्क	

२. द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता **पूर्णाङ्क :- ३०**

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

द्रष्टव्य :

१. लिखित परीक्षामा प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ । परीक्षार्थीहरूले नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै माध्यमबाट उत्तर दिन सक्नेछन् ।

२. प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।

३. लिखित परीक्षामा सोधिने **प्रश्नसंख्या र अङ्कभार** यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।

४. विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरुको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।

५. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।

६. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।

७. यो परीक्षा योजना तथा पाठ्यक्रम लागू भए पश्चात यसअघि कायम रहेको पाठ्यक्रम तथा परीक्षा योजना खारेज हुनेछ ।

८. **पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : २०८०/०५/०७**

नेपाल राष्ट्र बैंक

प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र

आर्थिक, वित्तीय तथा मौद्रिक व्यवस्था

खण्ड (क) : अर्थशास्त्र

(५० अङ्क)

१. आर्थिक स्थिति : राष्ट्रिय आय, बचत, समष्टिगत आर्थिक परिसूचकहरु, लगानी, उत्पादकत्व, कृषि तथा औद्योगिक स्थिति, पर्यटन स्थिति

२. आर्थिक नीतिहरु : कृषि नीति, औद्योगिक नीति, विदेशी लगानी नीति, वाणिज्य नीति, जनसंख्या र रोजगार नीति

३. सरकारी वित्त (Fiscal) संरचना : राजश्व, खर्च, वैदेशिक सहायताको अवस्था र उपयोग, आन्तरिक ऋण व्यवस्थापन, कर प्रणाली

४. वैदेशिक व्यापार तथा भुक्तानी : वैदेशिक व्यापारको संरचना र स्थिति, भुक्तानी सन्तुलनको स्थिति, व्यापार विविधिकरणको वर्तमान स्थिति र सम्भावना

५. विदेशी विनिमय व्यवस्थापन : विनिमयदर निर्धारणका प्रकार, विदेशी मुद्रा संचिती व्यवस्थापन, विदेशी मुद्रामा भुक्तानी प्रकृया, विप्रेषण व्यवस्थापन

६. नेपालमा आर्थिक योजना र कार्यान्वयन पक्षवारे सामान्य जानकारी

खण्ड (ख) : वित्तीय तथा मौद्रिक पक्ष

(५० अङ्क)

७. वित्तीय संस्थाहरु : वर्गीकरण, विकासको अवस्था, लगानी नीति, कर्जा श्रृजना र नियन्त्रणका उपायहरू

८. मौद्रिक तथा अन्य क्षेत्र बीच सम्बन्ध : मुद्रा प्रदायबाट उत्पादन, मूल्य र शोधनान्तर स्थितिमा पर्ने प्रभावहरुका सैद्धान्तिक पक्ष

९. मौद्रिक नीति : उद्देश्य, उपकरणहरू, प्रभावकारिता, कार्यान्वयनका समस्याहरू

१०. विश्व बैंक, अर्न्तराष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) र विश्व व्यापार संगठन (WTO) का उद्देश्य र कार्य

११. ग्रामीण कर्जा तथा लघु वित्त : लघु वित्तको महत्व र आवश्यकता, वर्तमान स्थिति र सम्भावना, सेवा विस्तारमा देखा परेका समस्याहरू

नेपाल राष्ट्र बैंक

प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र

व्यवस्थापन, मानव संसाधन व्यवस्थापन तथा संगठनात्मक व्यवहार

खण्ड (क): व्यवस्थापन

(५० अङ्क)

१. व्यवस्थापनका अवधारणा र आधारभुत सिद्धान्तहरू
२. संगठनात्मक संरचना, अख्तियार प्रत्यायोजन, विकेन्द्रीकरण, समग्र गुणस्तर व्यवस्थापन, नियन्त्रण विधि, निर्णय प्रक्रिया
३. रणनीति निर्माण र कार्यान्वयन, रणनीतिक व्यवस्थापन प्रक्रिया र नेपाल राष्ट्र बैंकको रणनीतिक योजना
४. निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा, नेतृत्व र अधिकार प्रत्यायोजन
५. नेतृत्व विकासका प्रकृया तथा चुनौती र ज्ञान व्यवस्थापनका सैद्धान्तिक र व्यवहारिक पक्ष
६. नेपाल राष्ट्र बैंकको उद्देश्य, संगठन, सञ्चालन व्यवस्था, कामकारवाही
७. नेपालमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको संरचना, उद्देश्य, कार्य प्रभावकारीता, संचालन व्यवस्था र व्यवस्थापनका विद्यमान समस्याहरू
८. नेपालमा सरकारी संस्थानहरुको वर्गीकरण, कार्य सम्पादनको अवस्था, उपलब्धि र सम्भावना र ती संस्थाहरुका विद्यमान समस्या र चुनौती
९. नेपाल राष्ट्र बैंकमा जोखिम व्यवस्थापनको अभ्यास

खण्ड (ख): मानव संशाधन व्यवस्थापन तथा संगठनात्मक व्यवहार

(५० अङ्क)

१०. जनशक्ति व्यवस्थापनका आधारभुत सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक पक्षहरु, जनशक्ति विकास र रणनैतिकयोजना, कर्मचारी सम्बन्ध, जनशक्ति व्यवस्थापनका चुनौती
११. उत्प्रेरणा र तनाव व्यवस्थापन, सशक्तिकरणको सिद्धान्त र सहभागितामूलक व्यवस्थापन
१२. कार्य विवरण, कार्य विश्लेषण र कार्य विशिष्टीकरण
१३. कुशल व्यवस्थापकका गुण, सीप र शैलीहरू
१४. कार्यसम्पादन व्यवस्थापन, उत्तराधिकारी योजना, संकट व्यवस्थापन, द्वन्द व्यवस्थापन, गुनासो व्यवस्थापन
१५. संस्थागत सुशासन
१६. प्रतिभा व्यवस्थापन, संचार व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, जोखिम व्यवस्थापन
१७. नैतिकता, कर्मचारीको अनुशासन, आचरण, स्व नियन्त्रण तथा स्व मूल्यांकन